

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 349/2018-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. októbra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivanou Zmekovou, Zámocká 18, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 19. ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 11 CoP 194/2018-249 zo 6. júna 2018 a jemu predchádzajúcim postupom a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. augusta 2018 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“, v citáciách len „otec“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19. ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6

ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11 CoP 194/2018-249 zo 6. júna 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa podaným návrhom domáhal zrušenia neodkladného opatrenia nariadeného uznesením Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) č. k. 20 P 123/2017-113 z 15. apríla 2017 v znení uznesenia krajského súdu č. k. 11 CoP 218/2017-251 z 29. mája 2017 a nariadenia nového neodkladného opatrenia týkajúceho sa úpravy jeho styku s jeho maloletými deťmi. Uznesením č. k. 20 P 398/2017-378 z 26. marca 2018 rozhodol okresný súd o vylúčení časti návrhu sťažovateľa týkajúcej sa návrhu na zrušenie neodkladného opatrenia na samostatné konanie. O návrhu na zrušenie neodkladného opatrenia rozhodol okresný súd uznesením č. k. 20 P 29/2018-211 z 24. apríla 2018 tak, že tento návrh zamietol. Uznesením okresného súdu č. k. 20 P 29/2018-179 z 5. apríla 2018 bola na samostatné konanie vylúčená časť návrhu sťažovateľa týkajúca sa návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré je vedené pod sp. zn. 20 P 34/2018. O návrhu sťažovateľa na nariadenie nového neodkladného opatrenia týkajúceho sa styku sťažovateľa s maloletými deťmi rozhodol okresný súd uznesením č. k. 20 P 34/2018-147 zo 17. apríla 2018 tak, že tento návrh zamietol. Proti uvedenému rozhodnutiu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozhodnutím tak, že uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil.

3. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu je podľa sťažovateľa *„arbitrárne, nedostatočne zdôvodnené, nespĺňa požiadavky zákonného rozhodnutia s riadnym a presvedčivým odôvodnením, je nezákonné, v rozpore so skutočným stavom veci a najmä so záujmom maloletých detí“*. Sťažovateľ uvádza, že okresný súd, ako aj krajský súd sa nezaoberali potrebou zmeny úpravy pomerov, ktorú sťažovateľ nielen osvedčil, ale aj preukázal. Sťažovateľ predovšetkým preukázal nevhodnosť prítomnosti matky pri styku, ktorá nie je v záujme maloletých detí, a to aj z dôvodu konfliktov medzi rodičmi, ktoré však nemôžu byť dôvodom neprípustného obmedzovania rodičovských práv výlučne sťažovateľa ako otca. Sťažovateľ tiež poukazoval na potrebu širšej úpravy styku sťažovateľa s deťmi aj

v súvislosti s negatívnymi dôsledkami plynutia času a tiež na nemožnosť realizácie styku v zmysle aktuálneho rozhodnutia v plnom rozsahu, keďže sťažovateľ nie je občanom Slovenskej republiky a na území Slovenskej republiky sa nachádza len na základe turistického víza, v dôsledku čoho nie je vždy schopný realizovať styk s deťmi v zmysle rozhodnutia súdu, čo v nich spôsobuje zmätok a sklamanie, ktoré matka využíva vo svoj prospech. Sťažovateľ uvádza, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu nesie znaky svojvôle, pretože krajský súd vo svojom rozhodnutí síce uviedol, že sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, no ani okresný súd sa podľa názoru sťažovateľa nezaoberal jeho argumentmi a z odôvodnenia jeho rozhodnutia nie je zrejmé, na základe ktorých tvrdení, listinných dôkazov, resp. na základe čoho súd prvej inštancie dospel k záveru, že sťažovateľ neosvedčil potrebu nariadenia neodkladného opatrenia. Predmetné rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje sťažovateľ rovnako za arbitrárne, nedostatočné, nepreskúmateľné a v rozpore s požiadavkou na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Sťažovateľ zdôrazňuje, že napriek tomu, že ide o dočasnú úpravu pomerov, *„nie je možné ponechať v platnosti úpravu, ktorá nereflektuje záujmy maloletých detí, keďže došlo k zásadnej zmene pomerov odôvodňujúcej potrebu novej úpravy v danej veci“*. Sťažovateľ namieta záver krajského súdu, podľa ktorého neodkladné opatrenie nerieši zmenu pomerov a že táto sa môže riešiť iba v rámci konania vo veci samej, a takýto záver považuje za *„nielen v rozpore so záujmom maloletých detí a skutočným stavom veci, ale tiež za v rozpore so zákonom“*. Naopak, v tejto súvislosti poukazuje na názor vyjadrený v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 3 Cdo 117/2017, podľa ktorého v prípade, že dôjde k zmene pomerov, je potrebné nariadené neodkladné opatrenie zrušiť, a v prípade potreby nariadiť nové neodkladné opatrenie, ktorým budú upravené pomery na čas do právoplatného skončenia konania vo veci samej. Ani okresný súd ani krajský súd takto podľa sťažovateľa nepostupovali, a ich rozhodnutia sú preto v rozpore s rozhodovacou činnosťou najvyšších súdnych autorít.

4. Na základe všetkých uvedených skutočností v závere sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jeho sťažnosti nálezom, ktorým by vyslovil porušenie ním označených práv (bod 1 tohto uznesenia) napadnutým uznesením krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom, označené rozhodnutie krajského súdu zrušil, vrátil vec

krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal mu tiež primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 eur, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť bez ústneho pojednávania.

7. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po

jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

8. Predmetom sťažnosti je namietaná neústavnosť, ako aj namietané porušenie práv garantovaných dohovorom a Dohovorom o právach dieťaťa, a to rozhodnutím krajského súdu, ktorým bolo potvrdené prvostupňové rozhodnutie okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia v podobe úpravy styku sťažovateľa s jeho maloletými deťmi na čas do právoplatného skončenia konania vo veci samej.

9. Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sa uplatňuje na princípe subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd poskytuje uvedenú ochranu iba vtedy, ak ju neposkytujú všeobecné súdy.

10. Ústavný súd už vo viacerých svojich doterajších rozhodnutiach v podobných súvislostiach vyslovil názor, že rozhodnutím o nariadení neodkladného opatrenia, prípadne rozhodnutím o zrušení nariadeného neodkladného opatrenia vydaným v rámci občianskoprávneho konania môže súd porušiť základné právo alebo slobodu účastníka súdneho konania, avšak takéto porušenie by sa mohlo stať predmetom konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy len vtedy, ak by mu nebolo možné poskytnúť ochranu prostredníctvom účinného právneho prostriedku nápravy dostupného účastníkovi konania pred všeobecnými súdmi (princíp subsidiarity) (III. ÚS 281/07).

11. Vzhľadom na predmet sporu pred všeobecnými súdmi v sťažovateľovej veci ústavný súd vo svojej judikatúre týkajúcej sa neodkladných opatrení (predtým „predbežných opatrení“ v zmysle Občianskeho súdneho poriadku) opakovane uviedol, že rozhodovanie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia možno považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

12. Aj v konaní o návrhu na vydanie neodkladného opatrenia musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (IV. ÚS 136/2014).

13. Predpokladom pre záver o porušení základných práv a slobôd je však také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né následnou činnosťou všeobecného súdu napr. v konaní o veci samej (m. m. II. ÚS 90/2018, III. ÚS 406/2013, I. ÚS 46/00).

14. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) sa tak nepovažuje za oprávneného zasahovať do rozhodnutí o neodkladných opatreniach v prípadoch, kde neodkladné opatrenia do práv a povinností účastníkov konania nezasahujú konečným spôsobom (m. m. IV. ÚS 82/09), resp. kde s ohľadom na charakter konkrétneho rozhodnutia o neodkladnom opatrení nemôže toto zasiahnuť do základných práv alebo slobôd účastníkov konania, keďže nemusí zodpovedať konečnému meritórnemu rozhodnutiu (m. m. III. ÚS 309/2012).

15. Reflektujúc na uvedené východiská ústavný súd konštatuje, že realizácia, resp. nerealizácia inštitútu neodkladného opatrenia vo veci sťažovateľa ako zabezpečovacieho prostriedku v civilnom procese nemôže sama osebe opodstatniť záver o porušení práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby vyplývajúceho z ústavy alebo dohovoru, pretože zákon poskytuje sťažovateľovi primeranú a efektívnu ochranu pred prípadným neopodstatneným a nezákonným obsahom takéhoto rozhodnutia aj počas konania vo veci samej. Keďže teda túto ochranu považuje ústavný súd jednak za účinnú a jednak za dostupnú, účastník súdneho konania sa jej preto nemôže súčasne dovolávať aj prostredníctvom sťažnosti pred ústavným súdom (*mutatis mutandis* II. ÚS 37/00, I. ÚS 46/00, I. ÚS 148/03, I. ÚS 49/07, III. ÚS 281/07).

16. Na druhej strane však treba pripustiť, že ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti pristúpil k preskúmaniu niektorých rozhodnutí o predbežných opatreniach (neodkladných opatreniach podľa Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku), zásadne však išlo o ojedinelé prípady charakterizované výnimočnými okolnosťami vecí. V tejto súvislosti ústavný súd judikoval, že zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach (neodkladných opatreniach podľa Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku) môže iba za predpokladu, že by takýmto rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu majúci charakter svojvôle (obdobne III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07).

17. Ústavný súd je toho názoru, že sťažovateľom namietané rozhodnutie krajského súdu takéto známky zjavnej svojvôle nenesie. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na správnosť dôvodov uvedených súdom prvej inštancie, s ktorými sa stotožnil. Odvolací súd uviedol, že sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že neboli preukázané dôvody na nariadenie neodkladného opatrenia, pomery maloletých detí nie sú ohrozené tak, aby bolo potrebné do nich zasahovať nariadením neodkladného opatrenia, ktoré má predstavovať len krajné riešenie v prípade ohrozenia pomerov. Keďže napadnutým rozhodnutím krajského súdu bolo potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia, ústavný súd preskúmal aj toto rozhodnutie okresného súdu. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia predovšetkým ozrejmil povahu inštitútu neodkladného opatrenia s dôrazom na jeho dočasný charakter a zdôraznil, že prioritou je vždy záujem maloletého dieťaťa s poukazom na účel neodkladného opatrenia, ktorým je zabezpečenie rýchlej ochrany právom chránených záujmov maloletých detí. V tejto súvislosti uviedol, že *„Procesný inštitút neodkladného opatrenia sa má uplatňovať iba výnimočne a výlučne len v prípadoch riadneho preukázania stavu bezodkladnej potreby úpravy pomerov tak, aby sa zamedzilo jeho zneužitiu a v prípade maloletých detí musí mať súd za preukázané, že riešenie situácie maloletého dieťaťa neznesie odklad...“*. Súd prvej inštancie ďalej poskytol detailnú analýzu zákonných predpokladov na nariadenie neodkladného opatrenia a okolností procesného postupu pri jeho nariadení. Okresný súd uzavrel, že v danom prípade *„otec obsahom návrhu a jeho*

príloh neosvedčil nevyhnutnosť, resp. potreby bezodkladnej úpravy v súčasnej dobe jestvujúcich pomerov maloletých detí ďalším okamžitým zásahom súdu prostredníctvom použitia procesného inštitútu neodkladného opatrenia. Otec nepreukázal, že nová úprava styku v zmysle jeho návrhu pre otcom spochybňovanú prítomnosť matky na styku, je dôvodom pre okamžitý zásah súdu do súčasných pomerov maloletých detí, resp. ich rodičov. Vhodnosť a podmienky realizácie úpravy styku otca s maloletými deťmi môžu byť objektívne preukázané len na základe dokazovania zameraného na zistenie skutočného stavu veci, na aktuálne pomery maloletých detí a na celkové pomery obidvoch rodičov, čo však presahuje rámec konania o nariadenie neodkladného opatrenia, pretože takéto dokazovanie je možné vykonať len v konaní vo veci samej. Styk otca s maloletými deťmi je v súčasnom období upravený neodkladným opatrením v takom rozsahu, že v žiadnom prípade nehrozí vzájomné odcudzenie otca s maloletými synmi.“

18. Po preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu v nadväznosti na uznesenie okresného súdu ústavný súd konštatuje, že okresným súdom a krajským súdom prijaté právne závery o nesplnení zákonných predpokladov bezodkladnej právnej úpravy pomerov účastníkov konania vychádzajú z logickej úvahy opierajúcej sa o primerané odôvodnenie, a napadnuté uznesenie krajského súdu preto netrpí vadou arbitrability.

Samotné napadnuté uznesenie bolo navyše výsledkom procesného postupu, ktorý bol zákonný a procesnými právnymi normami predpokladaný pre túto formu rozhodovania všeobecných súdov. Ani v tomto smere ústavný súd teda nenašiel pochybenia všeobecných súdov spočívajúce v procesnom excese takej intenzity, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (m. m. II. ÚS 90/2018, III. ÚS 169/2010, III. ÚS 281/07) a ktorý by oprávňoval ústavný súd zasiahnuť do napadnutého uznesenia.

19. Vzhľadom na to, že ústavný súd nie je oprávnený nahrádzať úvahu všeobecných súdov vychádzajúcu z ich skutkových zistení vo veci svojou vlastnou, a to zvlášť s prihliadnutím na dočasnú povahu neodkladného opatrenia, ústavný súd konštatuje, že nie je ústavne relevantný dôvod do napadnutého rozhodnutia z jeho strany zasahovať. Uvedené skutočnosti zakladajú dôvod na odmietnutie sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

20. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia. Keďže ústavný súd sťažnosť sťažovateľa ako celok odmietol, o ďalších nárokoch v nej uplatnených už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. októbra 2018